

Samen werken aan natuurlijk evenwicht

Nieuwsbrief gebiedsproces Beekvliet-Stelkampsveld

Nummer 10, juni 2021

In Beekvliet-Stelkampsveld, tussen Barchem en Borculo, werken provincie Gelderland, Waterschap Rijn en IJssel, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten samen aan het ontwikkelen en herstellen van de bijzondere en kansrijke natte natuur in dit Natura 2000-gebied Stelkampsveld. De natuurherstelmaatregelen zijn vastgelegd in het beheerplan voor Stelkampsveld. Deze herstelmaatregelen zorgen ervoor dat het leefgebied van zeldzame planten- en diersoorten versterkt wordt door de oppervlakte te vergroten, het natter en minder voedselrijk te maken. Maatregelen voor natuur, landschap en water zijn onderdeel van een grotere gebiedsaanpak, waarin we samen met het gebied ook werken aan structuurverbetering van de landbouw, landschapsherstel en recreatie.

In deze nieuwsbrief leest u vooral over de voortgang van de grond- en andere werkzaamheden in Stelkampsveld, over de belangrijkste maatregelen en de planning van de uitvoering.

Voortgang van de werkzaamheden

Vorbereiding: rooien bomen, bosfrezen en afplaggen bosgrond

Begin maart zijn we gestart met de werkzaamheden. Op Landgoed Beekvliet zijn bij de Enteldijk van enkele houtwallen een deel van de bomen (o.a. els, wilg, populier, berk) gekapt. Dit was nodig om te voorkomen dat ze zich massaal uitzaaien in de



Afplaggen van bosgrond



Bosfrezen: verwijderen van wortels, stronken en takken

graslanden die we gaan afgraven. Deze (zaai)bomen zullen in de loop van de zomer weer gewoon uitlopen (hakhout). In het najaar doen we op een paar percelen nog de laatste kapwerkzaamheden. Daarvoor was het afgelopen maart te nat. In datzelfde gebied wordt ook een houtwal aangelegd. Op percelen langs de Maandagsdijk is een aantal bomen gekapt die op een te verwijderen grondwal stonden. Daarna is gestart met het bosfrezen. Hierbij worden de nog aanwezige wortels, stronken en overgebleven takken van eerder gekapte bomen verwijderd tot op het maaiveld. De vrijgekomen bosgrond (ook wel strooisel genoemd) plaggen we af en volgen daarbij de oude reliëflagen. Daarna zetten we ze tijdelijk “op rillen” om te laten rusten en inklinken. Eind mei zijn we begonnen met

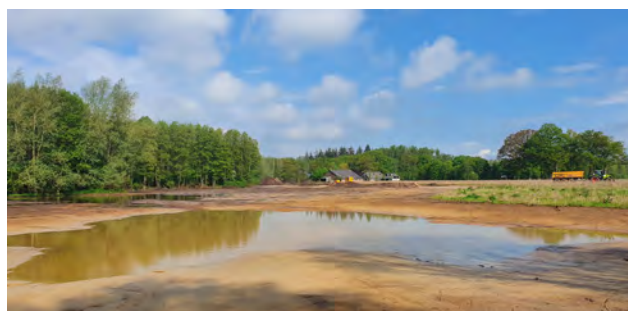
het vervoer van het strooisel uit het bosgebied naar een definitieve bestemming: de op te hogen agrarische percelen. Het strooisel verhoogt op die plekken de voedingswaarde van de bodem, verbetert de structuur en zorgt ervoor dat regenwater langer vastgehouden wordt.

Natuurontwikkeling

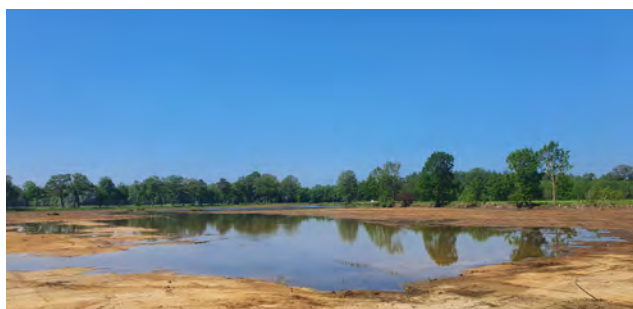
De percelen langs de Maandagsdijk zijn na deze werkzaamheden klaar voor de ontwikkeling van vochtige graslanden met vennen, afgewisseld met droge en natte heideterreinen met planten als gevlekte orchis, klokjesgentiaan, valkruid en welriekende nachtorchis.



Percelen afgraven bij Borculoseweg



Afgegraven percelen na hevige regenval



Nieuwe poel gegraven

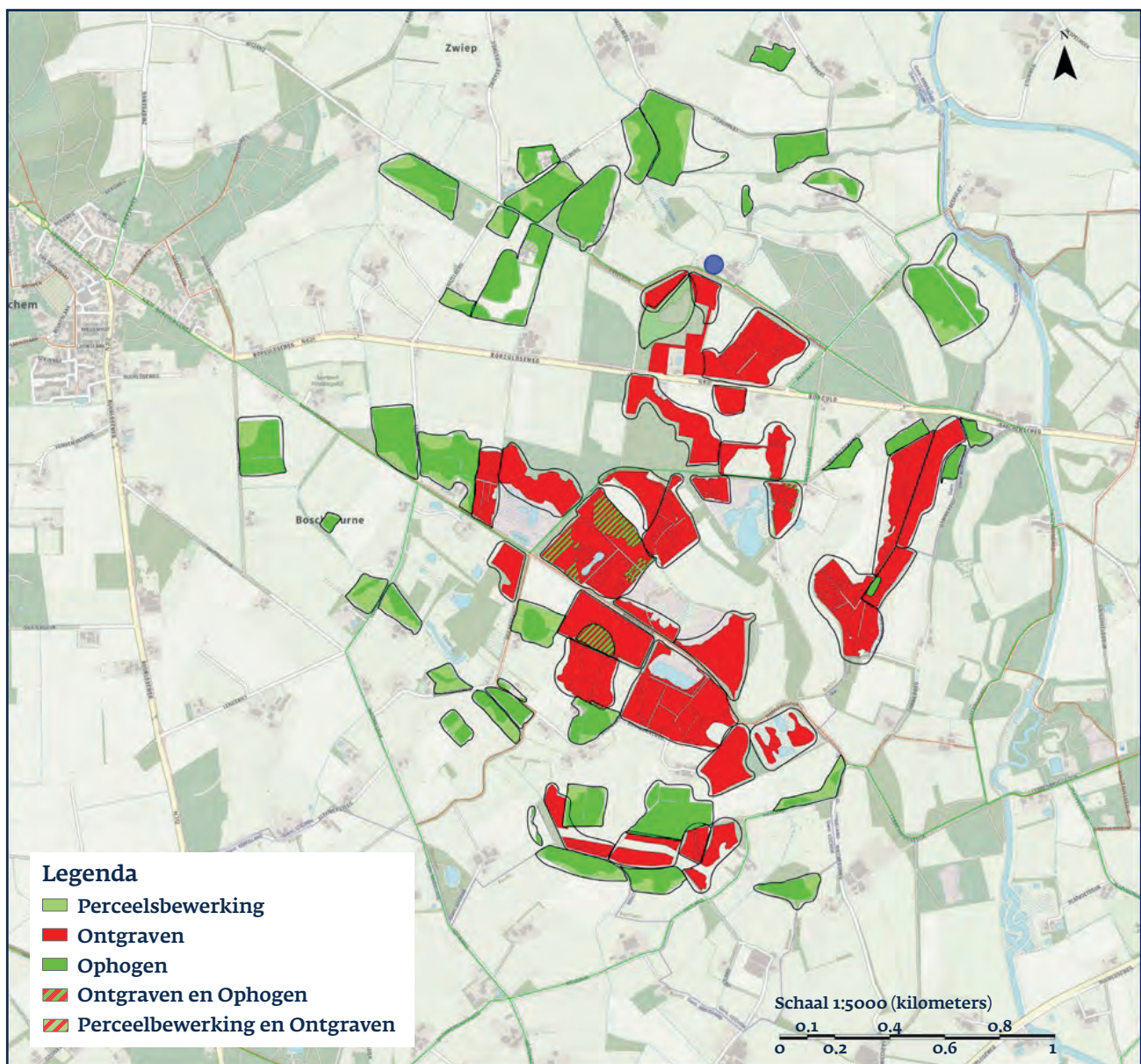


Ophogen van agrarisch perceel

Grondwerkzaamheden en transport

Eind april is op de percelen ten noorden en ten zuiden van de Borculoseweg gestart met de grondwerkzaamheden. Er is ongeveer 10 tot 50 centimeter teelaarde afgegraven voor verdere ontwikkeling van natuur. Ook is hier een grote poel gegraven. Hierbij is veel aandacht voor het beperken van CO₂-uitstoot. De aannemer werkt met speciale machines voor het afgraven en het transport van de grond. Ook wordt er speciale brandstof gebruikt. Nadat de grondwerkzaamheden op de natuurterreinen zijn afgerond, worden de lager gelegen agrarische percelen opgehoogd. Deze ophoging moet

voorkomen dat ongewenste vernatting kan ontstaan. Ophoging vindt alleen plaats met vrijwillige medewerking van de eigenaren van deze percelen. De grond die overblijft, is bestemd voor percelen die niet noodzakelijk opgehoogd hoeven te worden, maar de eigenaar een wens tot ophoging heeft. De vrijgekomen grond van de percelen rondom de Borculoseweg is vervoerd naar en verwerkt op agrarische percelen in de buurt (nabij de Hazelberg, Schuppert en Enteldijk). Op de website van FPH Ploegmakers staat een droneopname van de grondwerkzaamheden: [Naturazoo000 herstel Stelkampsveld - FPH Ploegmakers](#).



Kaart met grondwerkzaamheden. Blauwe stip is locatie van bouwkeet

Bijzondere natuur behouden en versterken



Ijsvogel, foto Martin Mollet, Saxifraga

Het Natura 2000-gebied Stelkampsveld is een afwisselend gebied van essen, kalkmoerassen, houtwallen, bosjes en heiden met vennen. Het kroonjuweel van het Stelkampsveld is het vochtige grasland (blauwgrasland) met veel

zeldzame plantensoorten, zoals parnassia en wolfsklauwmos. Dit afwisselende landschap is aantrekkelijk voor insecten. Zo komen in het gebied zeker 25 verschillende soorten libellen voor, zoals tengere pantserjuffer, glassnijder en beekoeverlibel. De kleine ijsvogelvlinder en boomkikker voelen zich ook in het gebied thuis. Het is het broedgebied van de ijsvogel en wielewaal, en de laatste jaren zijn de roodborsttapuit en grauwe klauwier waargenomen.

Deze bijzondere natuur willen we behouden en versterken. Veel zeldzame planten en dieren hebben het namelijk moeilijk. Hun leefgebied is klein, de lucht is te zuur en de grond is te droog en te voedselrijk. Als we de omstandigheden verbeteren, dan kan de natuur zich herstellen. Zo is de natuur beter bestand tegen invloeden van buitenaf, zoals langdurige droogte en stikstof.

Vooruitblik komende periode

Grondwerkzaamheden en transport

In juni zijn we gestart met grondwerkzaamheden in het bosgebied langs de Mulderweg, Maandagsdijk en Bosheurneweg. De grond die hier vrijkomt, brengen we naar de op te hogen agrarische percelen dicht bij de plek van de ontgraving. Hiermee beperken we zoveel mogelijk de transportafstanden en dus ook de CO₂-uitstoot. Met de eigenaren van de agrarische percelen worden die werkzaamheden vooraf goed afgestemd. We verwachten in ieder geval tot en met eind augustus bezig te zijn met het afgraven van de bovenste voedselrijke grondlaag.

Aanpassingen aan beken en sloten

Gelijktijdig met het ophogen van de agrarische percelen leggen we natuurvriendelijke oevers aan langs de Oude Beek, Visserij en Afwatering van Schuurman. Deze natuurvriendelijke oevers verbinden de leefgebieden van vissen, amfibieën en watervogels. Ook fungeren ze voor deze diersoorten als rust- en schuilplaats. En voor plantensoorten als dotterbloemen is het goed toeven in natuurvriendelijke oevers. Door de aanleg van deze natuurvriendelijke oevers vervallen aan een zijde de onderhoudspaden. Aan de andere zijde maken we de onderhoudspaden breder voor speciale machines die het maaisel kunnen afvoeren. Ook gaan we dit najaar stuwen plaatsen om een hoger waterpeil mogelijk te maken. Met een hoger waterpeil kan de natuur zich in het gehele gebied herstellen en ontwikkelen.



Pas aangelegde natuurvriendelijke oever

De kleinere sloten en greppels gaan we dit najaar dempen of ondieper maken. Het kalkrijke water kan zo langer in het natuurgebied blijven en zorgt ervoor dat de negatieve invloed van stikstof vermindert. De hoogte van de duikers gaan we aanpassen aan de nieuwe hoogte van deze sloten en greppels.

Fiets- en wandelpaden en parkeervoorzieningen

In het najaar worden fietspaden en wegen hersteld. Het wandelpad door het meest kwetsbare gebied vervangen we door een vlonderpad met uitzichtspunt. Er komt een nieuwe parkeerplaats aan de Enteldijk, de parkeerplaats op de hoek van de Lebbenbruggedijk-Galgenveldsdijk wordt uitgebreid. De parkeerplaats op de kruising van de Borculoseweg-Muldersweg vervalt. Via de BouwApp (info hierover in artikel verderop) wordt u hierover tijdig geïnformeerd, zodat u op de hoogte bent van eventuele hinder.



Welriekende nachtorchis, foto Rudmer Zwerver, Saxifraga

Veiligheid

Gedurende de werkzaamheden vindt transport plaats met onder andere trekkers en kippers (karren). We maken daarbij gebruik van openbare wegen. Dit kan hinder geven door stofvorming of vuil op de wegen. Wij verhelpen dit door wegen zoveel mogelijk nat en schoon te houden met een water- en borstelwagen. Ook plaatsen wij verkeersmaatregelen om duidelijk te maken dat er werkzaamheden plaatsvinden.

Graag attenderen we u op veilig (verkeers)gedrag in de buurt van de werkzaamheden. We zien dat op de Borculoseweg hard wordt gereden en langzaam (werk)verkeer wordt ingehaald. We vragen u vriendelijk u te houden aan de (tijdelijke) verkeersregels en -maatregelen. Ziet u een onveilige situatie of heeft u suggesties voor verbetering, laat het ons weten via de BouwApp, we denken graag met u mee! We danken u in ieder geval voor uw begrip!

Informatieborden

Op verschillende plaatsen in het gebied waar gewerkt wordt, zijn informatieborden geplaatst. De borden zijn er om u te informeren over de werkzaamheden. Maar ook om iedereen te wijzen op de veiligheidsregels rondom de werkzaamheden. Zo kan er veilig gewerkt en gerecreëerd worden in het gebied.

Een paar algemene veiligheidstips:

- **Zie je mij, zie ik jou?** Zorg er altijd voor dat de chauffeurs en machinisten u kunnen zien en andersom.
- **Houd huisdieren aangelijnd.** Houdt uw huisdieren aan de lijn, zodat ze niet onverwacht in de buurt van de machines komen.



Borden met veiligheidsregels

Zorg voor planten en dieren

We voeren de werkzaamheden uit onder begeleiding van ecologen en bodemkundigen. De ecologen zorgen ervoor dat we de werkzaamheden met zo min mogelijk hinder en overlast voor de (beschermde) planten- en diersoorten in het gebied uitvoeren. Hierbij gaan we als volgt te werk:

- Onze ecologen hebben een ecologisch werkprotocol opgesteld, daarin staat per werkgebied of rekening gehouden moet worden met (beschermde) planten- en diersoorten en welke aanvullende maatregelen genomen moeten worden om verstoring of vernieling zoveel mogelijk te beperken.
- Vlak voor de werkzaamheden controleren de ecologen nogmaals het werkgebied op de directe aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Geeft dit geen probleem dan geeft de ecooloog het gebied vrij om met de werkzaamheden

te starten. Geeft dit wel een probleem dan mogen we (een deel van) het gebied niet betreden.

- Vlak voor het dempen en ondieper maken van sloten en greppels vangen onze ecologen vis- en amfibiesoorten af, zodat zij niet bedolven worden onder het zand. De dieren worden op een veilige plek in het gebied weer uitgezet.

Een das in Stelkampsveld

Tijdens één van de controleronden door de ecologen is er een actieve dassenburcht aangetroffen. Het is jaren geleden dat de das aanwezig was in Stelkampsveld en het is natuurlijk heel goed nieuws dat de das haar terugweg heeft gevonden! Omdat de das een beschermde diersoort is, vinden er rondom de dassenburcht geen werkzaamheden plaats. De dassenburcht wordt actief gemonitord door Staatsbosbeheer om de activiteiten van de dassen en hun huisvesting in het gebied in beeld te brengen.



Das, foto Mark Zekhuis, Saxifraga

Bouwkundige maatregelen aan gebouwen

Rond Stelkampsveld bevindt zich een flink aantal woningen en agrarische bedrijven met veel opstallen en kelders. Een verhoging van de grondwaterstand kan voor deze bebouwing leiden tot bouwkundige risico's. Daarom heeft Waterschap Rijn en IJssel een uitgebreid onderzoek laten doen naar de mogelijke gevolgen van de vernatting en de eventueel uit te voeren maatregelen aan woningen en opstallen (mitigerende maatregelen).

Onderzoek

Bij elk adres is met bouwkundige opnames gedetailleerd in kaart gebracht waar zich problemen voordoen met optrekkend vocht bij kelders, vloeren en wanden die in de toekomstige situatie zouden kunnen verergeren; zowel buiten- als inpandig. Ook is onderzocht of de bestaande keldervloeren en -wanden constructief sterk genoeg zijn en of er risico is voor opdrijven bij een hogere grondwaterstand. Bij dit onderzoek heeft adviesbureau ABT uit Velp het waterschap intensief ondersteund.

Maatregelen

Gebleken is dat bij circa 35 adressen maatregelen nodig zijn om de effecten van de toekomstige verhoogde grondwaterstand te compenseren. Hierbij kan worden gedacht aan het waterdicht afwerken van kelders, het injecteren van muren om optrekkend vocht tegen te gaan, het behandelen van metselwerk vanwege aanwezige zouten door optrekkend vocht en het vernieuwen van stucwerk. Provincie en waterschap hebben de benodigde maatregelen met de betrokken bewoners afgestemd.

Werkzaamheden

Inmiddels is het werk aanbesteed. Het gespecialiseerde aannemersbedrijf Kiwitz Jaki uit Ulft gaat vanaf half juni de bouwkundige maatregelen uitvoeren, met procesmatige en technische begeleiding van ABT. Op 1 november 2021 zijn alle werkzaamheden afgerond. Daarna kan, als ook alle andere mitigerende maatregelen zijn uitgevoerd, de grondwaterstand worden verhoogd en kan de natuur zich ontwikkelen.

Landbouwkundig advies perceelsophogingen

Uitgangspunt bij de ophoging van de percelen is dat de agrariërs daarvan zo min mogelijk negatieve gevolgen in hun bedrijfsvoering ondervinden. Countus heeft daarom in opdracht van Waterschap Rijn en IJssel in beeld gebracht tegen welke wet- & regelgeving de betrokken agrariërs aanlopen bij ophoging van hun percelen.

Rapportages

De betrokken agrariërs hebben een inventarisatie-formulier ingevuld en eventueel aanvullende vragen beantwoord. In de rapportages aan het waterschap is Countus uitgegaan van de verplichte perceelsophogingen ter voorkoming van natschade en de perceelbewerkingen die daarmee samenhangen. Vrijwillige perceelsophogingen zijn daarin niet meegenomen, hiervoor is de perceeleigenaar zelf verantwoordelijk. De rapportages zijn op maat gemaakt.

De volgende aspecten zijn beoordeeld:

- 1 Derogatie
- 2 Uitbetaling betalingsrechten
- 3 Grasland scheuren
- 4 Grondgebondenheid & mestverwerkingsplicht
- 5 Vanggewas
- 6 Weidedagen
- 7 Planet proof.

Adviezen

In veel gevallen is geadviseerd om grond eerst in depot te zetten en pas na 15 september van dit jaar te verwerken. Hierbij is ook in kaart gebracht hoe groot dit depot (in hectares) maximaal mag zijn om verval van derogatie te voorkomen. Derogatie is met toestemming van de EU afwijken van een vastgestelde bemestingsnorm. Als het depot op een graslandperceel te groot is dan voldoet de agrariër mogelijk ook niet meer aan de derogatievoorwaarden. In een enkel geval betekent dit dat het depot niet op grond van de agrariër kan worden aangelegd. Afhankelijk van het moment van de aanleg van het gronddepot, zal dit soms langer dan 90 dagen zijn. Er is dan een kans dat de agrariër de betalingsrechten op deze oppervlakte niet uitbetaald krijgt. Voor de grond die verloren gaat als depot, keert het waterschap haar standaard gewasschadevergoeding uit. De agrariërs hebben het op maat gemaakte schriftelijk advies inmiddels ontvangen van het waterschap.

10 september veldbezoek met aannemer Ploegmakers

Om een beeld te krijgen van de veranderingen in het gebied en de noodzaak van de werkzaamheden, organiseert aannemersbedrijf FPH Ploegmakers een projectbezoek op vrijdag 10 september 2021 van 14.00 tot 16.00 uur. U bent van harte welkom! Aan de veldwandeling kan een beperkt aantal mensen deelnemen. Zo nodig splitsen we op in groepen van maximaal 10 personen. Wilt u deelnemen, stuur dan een e-mail naar Robin van Dijk, rvandijk@fphploegmakers.nl. Dan houden we u op de hoogte.

Elke woensdag inloopmiddag



De keet van FPH Ploegmakers aan de Enteldijk

Voor vragen bent u van harte welkom in de FPH keet aan de Enteldijk 3 te Barchem, elke woensdag tussen 15.00 en 17.00 uur. Het is voor nu nog wel noodzakelijk om een afspraak te maken, zodat wij ook de juiste persoon aan u kunnen koppelen. Mocht u vragen hebben die u ons graag wilt stellen, stuur dan een e-mail naar rvandijk@fphploegmakers.nl.

Planning werkzaamheden

Op hoofdlijnen is de planning als volgt:

- heden - november: uitvoeren grondwerkzaamheden op diverse percelen
- augustus - december: werkzaamheden aan sloten, drainage en duikers
- september - december: vervolg kap, werkzaamheden aan verhardingen, wandelpaden en afrasteringen.

Uitgangspunt is te werken vanuit de kern naar de randen van het gebied. Afhankelijk van de terrein- en weersomstandigheden en rekening houdend met het broedseizoen en beschermde planten- en diersoorten zijn de werkzaamheden eind 2021 of begin 2022 afgerond.



de **BouwApp**.

De BouwApp

Met enige regelmaat publiceert FPH Ploeg-

makers updates over de werkzaamheden in de BouwApp. Via het contactformulier in de app kunt u vragen, opmerkingen, klachten en complimenten naar ons sturen. Wilt u op de hoogte blijven van de vorderingen van het project? Download dan de BouwApp op uw telefoon of tablet. Om het project te volgen, neemt u de volgende 5 stappen:

- 1 Download de BouwApp gratis in de appstore (Google, Apple of Windows) of scan de QR code met de camera van uw telefoon



- 2 Ga naar 'zoek project'
- 3 Zoek op 'Natura2000 Herstelmaatregelen Stelkampsveld'
- 4 Selecteer het project
- 5 Klik op 'Toevoegen aan favorieten'.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een initiatief van Provincie Gelderland, in samenwerking met Waterschap Rijn en IJssel, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en gemeenten Berkelland en Lochem. U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u eigendommen heeft in of dicht bij Beekvliet-Stelkampsveld, omdat u omwonende bent of in het verleden betrokken was bij ontwikkelingen in het gebied. Wij houden u via deze nieuwsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen in Beekvliet-Stelkampsveld.

Aanmelden en afmelden nieuwsbrief

De nieuwsbrief verschijnt 2 keer per jaar, of vaker als dat nodig is. Aan- en afmelden voor deze nieuwsbrief en stellen van vragen kan via: stelkampsveld@gelderland.nl.

Meer informatie op website

Achtergrondinformatie en documenten kunt u raadplegen op www.gelderland.nl/stelkampsveld. Ook het Natura 2000-beheerplan van Stelkampsveld staat op deze site.

Provincie Gelderland

Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 CX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl